

Beleidskader sociaal domein 2019- 2022

Titel: Focus en transparantie

Inhoud

Hoofdstuk 1: Voorwoord

Hoofdstuk 2: Visie

Hoofdstuk 3: Focus in het beleid

- 3.1 Leusden is toegankelijk voor iedereen en iedereen doet mee
- 3.2 Terugdringen van eenzaamheid
- 3.3 Versterken van de voorliggende voorzieningen voor jeugdhulp
- 3.4 Versterken van arbeidsparticipatie
- 3.5 Beperken van verborgen armoede
- 3.6 Goed omgaan met mensen met verward gedrag
- 3.7 Leusden is een dementievriendelijke samenleving

Hoofdstuk 4: Grip op de uitvoering

- 4.1 Monitoring en informatiemanagement
- 4.2 Opgave om uitgaven te beperken

Hoofdstuk 5: Communicatie

Hoofdstuk 6: Financiën

Bijlagen

- 1. Ontwikkelingen sociaal domein
- 2. Demografische ontwikkelingen
- 3. Leusden Vertelt
- 4. Samenlevingsakkoorden
- 5. Global Goals
- 6. Financiële uitwerking

Voorwoord

‘Verschil moet er niet zijn. Dat moet je maken’. Deze spreuk van Loesje is makkelijk gezegd, maar niet voor iedereen makkelijk gedaan.

Gelukkig gaat het met de meeste mensen goed. Leusden is levendig, mensen zijn aan het werk, doen leuke dingen samen en genieten. Kinderen en jongeren gaan naar school, sporten en spelen. Ze zijn zelfstandig, kunnen de uitdagingen van het leven zelf aan en maken door vrijwilligerswerk, mantelzorg en burenhulp het verschil in onze samenleving. Deze zelf- en samenredzaamheid koesteren we.

Meedoen aan onze samenleving is voor een deel van de mensen echter niet vanzelfsprekend. Voor bijvoorbeeld kinderen met psychische problemen, mensen die langdurig ziek zijn of voor gezinnen die het financieel niet lukt om het hoofd boven water te houden. Voor deze mensen is er passende zorg of ondersteuning. Daarbij ligt ons accent altijd bij de mensen zelf. Daarmee bedoelen we dat we uitgaan van de eigen kracht, en zingeving en vitaliteit stimuleren. Want iedereen heeft in zijn leven toch het liefst de touwtjes zo veel mogelijk zelf in handen?

Dit beleidskader staat in het teken van focus en transparantie. Daarmee maken wij het verschil. We leggen focus op actuele thema’s zoals eenzaamheid, verborgen armoede, toegankelijkheid, jeugdhulp. Deze thema’s krijgen onze volle aandacht omdat ze belangrijk zijn voor onze inwoners. En omdat we merken dat er in onze samenleving veel energie en slagkracht op zit. Professionals, inwoners en de gemeente hebben ieder een stukje van de puzzel in handen om lokaal maatschappelijke vraagstukken dichterbij een oplossing te brengen. Deze gezamenlijkheid en onderlinge samenwerking ondersteunen en stimuleren we als gemeente graag, zodat steeds meer mensen naar vermogen mee kunnen doen aan onze samenleving.

Naast focus staat transparantie in onze zorguitgaven centraal. Daarmee borduurt dit beleidskader nadrukkelijk voort op het coalitieakkoord. De betaalbaarheid van de zorg staat onder druk en het is dus essentieel om onze zorguitgaven terug te brengen naar een aanvaardbaar en stabiel niveau. Transparantie van onze zorguitgaven is een belangrijk instrument om bewust om te kunnen gaan met zorg. Je kunt de uitgaven van de zorg immers alleen beïnvloeden als je weet wat het prijskaartje is van de verschillende mogelijkheden.

We hebben zorgvuldig over de beleidslijnen nagedacht. Met onze focus op actuele thema’s en transparantie als instrument voor beheersing van onze zorguitgaven, denken we goede en verantwoorde keuzes te hebben gemaakt. Het staat nu op papier en het echte werk gaat nu pas goed beginnen. We blijven goed volgen hoe alles uitpakt. Graag horen we als er dingen beter kunnen. Ook dat zullen we samen moeten doen. Samen maken we het verschil.

Wim Vos, wethouder financiën en sportzaken

Erik van Beurden, wethouder cultuur, welzijn en zorg

Patrick Kiel, wethouder participatiewet, jeugd en jongeren

Hoofdstuk 2: Visie

Streamer: Veerkrachtige en vitale inwoners zijn het fundament voor een bruisende en gelukkige samenleving!

In de Leusdense samenleving gebeurt veel. Er zijn veel verenigingen actief, er vinden bruisende culturele activiteiten plaats en er zijn vele vrijwilligers en mantelzorgers die voor inwoners klaarstaan. We vinden het belangrijk om deze beweging te blijven stimuleren. Onze voorzieningen dragen daaraan bij, zoals: vervoer, hulpmiddelen, financiële ondersteuning, kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie, jongerenwerk, opvoedondersteuning, begeleiding en dagbesteding. We ontwikkelen beleid op een geïnspireerd op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld.

Focus

We gaan door met wat goed gaat, maar daarbij is wel focus nodig. We leggen focus omdat we zien dat sommige mensen niet goed mee kunnen doen in de samenleving, omdat we zien dat sommige thema's veel mensen raken en omdat we willen anticiperen op de opgaven die op ons afkomen in de gemeente Leusden, zoals benoemd in bijlage 1. De focus brengen we aan door enerzijds te kiezen voor positieve gezondheid als fundament voor dit kader en anderzijds te kiezen voor zeven thema's die de komende jaren de volle aandacht moeten krijgen.

Positieve gezondheid

Positieve gezondheid gaat over het vermogen van mensen om met de lichamelijke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en om zoveel mogelijk eigen regie te voeren over het leven. Gezondheid is meer dan de af- of aanwezigheid van ziekte, en niet alleen het domein van zorgprofessionals, maar van ons allemaal. Het gaat om veerkracht van mensen in het omgaan met hun zorgen over hun gezin, hun gezondheid, werk en financiën. Vanuit positieve gezondheid zien we de kracht van onze inwoners en kijken we naar de kansen en potentie die ze hebben. Dat geldt ook voor onze jeugd: iedereen kan te maken krijgen met tegenslag in zijn leven. En het is ook belangrijk dat we accepteren dat het leven niet maakbaar is en we alles onder controle kunnen houden. Soms valt het tegen. Dat hoort er ook bij en hoeft niet gelijk tot zorg te leiden. Denken vanuit positieve gezondheid boort creativiteit aan om andersoortige oplossingen te vinden. Ons uitgangspunt is dat de inwoner regie heeft over zijn eigen leven. En dat betekent dus ook dat we de (on)mogelijkheden die mensen hebben en de eigen keuzes die zij maken over hun kwaliteit van leven respecteren. Ook als die afwijkt van de gangbare visie op gezonde leefstijl en meedoen in de samenleving.

Zorg en ondersteuning

Als er tegenslagen zijn kunnen we - waar nodig - ondersteuning bieden. Daarbij gaan we uit van wat iemand zelf kan. Soms kan de omgeving van meer betekenis zijn. Ondersteuning is daarmee altijd aanvullend en waar mogelijk tijdelijk. Dit is richtinggevend voor onze uitvoering. Met motiverende gespreksvoering en uitgaande van de regie van de inwoner, zoeken we naar een passende en adequate manier van ondersteunen. Die kan afwijken van de ondersteuning die de inwoner wenst: specialistische ondersteuning is niet per definitie de meest passende oplossing. De ondersteuning is gericht op het behoud of herpakken van de eigen regie op het eigen leven. In onze visie onderscheiden we drie opeenvolgende fases in de manier waarop inwoners kunnen worden gestimuleerd om tot hun recht te komen:

1. De basis is dat inwoners de regie nemen over hun leven. Dit betekent dat zij een gezonde leefstijl nastreven, bewegen of sporten, en meedoen in hun sociale omgeving of op de werkvloer. Met deze basis kunnen inwoners anticiperen op een tegenslag en kunnen zij hun leven daarop aanpassen als dat nodig is.
2. Als er ondersteuning nodig is, vragen inwoners die aan hun omgeving. Hiervoor is een sterke basisinfrastructuur nodig en een samenleving die oog heeft voor elkaar. Dit zien we terug in vele activiteiten die door vrijwilligers, mantelzorgers, (sport)verenigingen en maatschappelijk partners worden gedaan. Ketensamenwerking, in een beweging die 'van onder op' komt is daarbij voorwaardelijk.
3. Als er meer nodig is, kunnen inwoners een beroep doen op de gemeente voor zorg en ondersteuning. We geloven in de kansen die collectieve voorzieningen bieden, en blijven (individueel) maatwerk bieden als dat passend is. Onze uitgangspunten zijn: de juiste zorg op de juiste plek, doen wat nodig is, aansluiten bij de leefwereld van de inwoner, de ondersteuning is aanvullend, collectief is voorliggend. Als individuele ondersteuning het beste past, zetten we in op de goedkoopst adequate vorm. We denken daarbij zo veel als mogelijk 'ontschot', óók over de grens van andere domeinen zoals de Wet langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet.

Thema's

Ook in de beleidsthema's kiezen we voor focus, naast alle reguliere werkzaamheden die worden uitgevoerd. We kiezen voor thema's die belangrijk zijn voor onze inwoners; als samenleving én individueel. Thema's waarmee we de samenleving kunnen versterken én inwoners de specifieke ondersteuning kunnen bieden die nodig is. Het gaat om thema's die actueel zijn, en ons ook voorbereiden op de toekomst in het licht van (bijvoorbeeld) demografische analyse zoals opgenomen in bijlage 2. Thema's waarmee we samen met onze partners van betekenis kunnen zijn. Over de hele breedte van het sociaal domein.

Zo gaan we voor een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen, willen we eenzaamheid terugdringen, richten we ons specifiek op jeugd(hulp), zien we het belang van werk en financieel rondkomen, hebben we aandacht voor inwoners die te maken hebben met verward gedrag en de plek van inwoners met dementie in onze samenleving. Met deze thema's gaan we niet alleen aan de slag. Dit doen we samen met onze partners: uitvoeringsorganisaties, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, verenigingen, initiatiefnemers. Dit markeren we door op de thema's eenzaamheid, arbeidsparticipatie en jeugdhulp samenlevingsakkoorden te sluiten (bijlage 4). We zetten er samen de schouders onder.

Hoofdstuk 3: Focus in het beleid

3.1 Leusden is toegankelijk voor iedereen

Streamer: Leusden is voor iedereen gastvrij en toegankelijk

Alle inwoners moeten mee kunnen doen aan de samenleving. Helaas is dat voor mensen met een beperking (nog) niet altijd het geval. Dit vereist namelijk dat er geen belemmering meer zijn om te participeren binnen de verschillende leefgebieden binnen die samenleving: wonen en openbare ruimte, zorg en ondersteuning, vervoer, werk en inkomen, onderwijs en vrije tijd.

Waar zetten we op in

- Alle inwoners in Leusden hebben toegang tot de (openbare) ruimtes, gebouwen, voorzieningen en organisaties en kunnen er op een gelijkwaardige manier gebruik van maken.
- We brengen in beeld wat de woonbehoeftes zijn van onze inwoners. We zorgen voor passende woningen of woonvormen waarbij we inzetten op levensbestendige woningen met het oog op zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen.

Hiervoor stellen we een lokale uitvoeringsagenda op: Leusdense agenda 22. Deze agenda is gebaseerd op het VN verdrag handicap uit 2006 en gaat op alle leefgebieden de fysieke en sociale toegankelijkheid en het gebruik in beeld brengen. Inwoners van Leusden betrekken we bij de opstelling en uitvoering van de agenda. Binnen de leefgebieden toetsen we met name de kernbegrippen bewustwording, ontmoeting en toegankelijkheid. Het uitvoeringsprogramma geeft jaarlijks richting aan de acties die onder de verschillende leefgebieden opgepakt worden.

Resultaat

Een lokale agenda 22 voor Leusden met een uitvoeringsprogramma. Daarbij wordt ook het ambitieniveau (in relatie tot mogelijkheden en (financiële) consequenties) benoemd op basis waarvan de uitvoering wordt vormgegeven op genoemde leefgebieden met vierjaarlijkse actieprogramma's.

3.2 Terugdringen van eenzaamheid

Streamer: Eenzaamheid is niet het vraagstuk van een individu, maar van ons samen!

Eenzaamheid raakt aan termen als zingeving, (sociale) toegankelijkheid en uitsluiting. Ook in Leusden komt eenzaamheid voor bij zowel jongeren als ouderen. De essentie van eenzaamheid is dat iemand zich niet verbonden voelt met zichzelf of met de ander. Eenzaamheid kun je niet voor iemand anders oplossen. Dat kan iemand alleen maar zelf. Wij kunnen daarbij wel helpen door ontmoetingen te organiseren en contacten te stimuleren, het onderwerp bespreekbaar te maken etc. Pas als het chronisch wordt, kunnen we spreken over een probleem dat moet worden aangepakt. We maken onderscheid tussen sociale eenzaamheid en emotionele eenzaamheid. Waarbij je bij het eerste kunt inzetten op begeleiding naar een activiteit of ontmoeting, vraagt het tweede om een andere, vaak intensievere benadering. Het gaat dus over maatwerk.

Uit de gesprekken met de samenleving in het kader van het Samenlevingsakkoord Samen Sterk en de opbrengst van 'Leusden Vertelt' (bijlage 3) wordt duidelijk dat er geen behoefte is aan het creëren van nieuw aanbod. Het aanbod aan activiteiten en ontmoetingsplekken is groot en divers in Leusden. De uitdaging en vernieuwing zitten in het beter signaleren van mensen die vereenzamen of vereenzaamd zijn en vooral in het begeleiden naar of informeren over passend aanbod of voorzieningen. Specifieke aandacht hebben we voor jongeren, mantelzorgers, inwoners met schulden of een laag inkomen, inwoners met een lichamelijke beperking en mensen met dementie of een chronische psychische aandoening. Iedere situatie is uniek en vraagt om een persoonlijke aanpak.

Waar zetten we op in

- We erkennen dat eenzaamheid bij het leven hoort en spannen ons in om het taboe op eenzaamheid te doorbreken. Dit doen we als gemeente niet alleen, maar juist met ondernemers, bedrijven, vrijwilligers(organisaties), verenigingen en instellingen die onze gemeente rijk is. Het samenlevingsakkoord is een goed voorbeeld van hoe we gezamenlijk, ieder vanuit zijn of haar eigen verantwoordelijkheid en identiteit, meerwaarde kunnen creëren. Door met elkaar signalen sneller te herkennen, kunnen we ook beter verwijzen naar passende (mooie, gezellige, steunende) activiteiten.
- We faciliteren dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, via LeusdenFit, De Smederij en de wijkverenigingen LeusdenZet, Alandsbeek, DAVA en andere initiatieven.
- We stimuleren inwoners om – ieder op zijn eigen wijze - regie over hun leven te pakken. Dit geldt voor alle inwoners, maar specifiek voor jongeren, inwoners met schulden, inwoners met dementie en hun mantelzorgers, inwoners met een psychische aandoening of lichamelijke beperking, statushouders en alleenstaande ouders met jonge kinderen. We doen dit door naar vindplaatsen te gaan zoals Fort33, De Smederij en samen te werken met Lariks, FACT, consultatiebureau, peuter- en kinderopvang, NVA, Gastvrij Leusden, eerstelijnszorg en andere partners.
- We monitoren (het effect van) onze inspanningen door te tellen én te laten vertellen. Dus: nagaan hoe vaak er gebruikgemaakt is van algemene, collectieve en maatwerkvoorzieningen én ook ervaringen op te halen van de doelgroep.

Resultaat

Een samenleving waar oog is voor elkaar. Tegelijkertijd ook de acceptatie dat eenzaamheid bij het leven hoort. Het signalerende vermogen op het gebied van eenzaamheid is vergroot en dit leidt tot meer verwijzingen door vrijwilligers en professionals naar een passende (maatwerk)aanpak. De ontmoetingsplekken versterken de samenleving en sociale cohesie: men kent elkaar en vraagt hulp aan elkaar.

3.3 Versterken van voorliggende voorzieningen voor jeugdigen

Streamer: We sluiten nadrukkelijk aan op de dagelijkse opvoedingscontext
--

Met het overgrote deel van de jeugdigen in Leusden gaat het goed. Daarom continueren én intensiveren we het huidige beleid ten aanzien van het jeugd- en jongerenwerk, waaronder een

grotere inzet op toegankelijke basisvoorzieningen, uitbreiding buurtsportcoaches, faciliteren van jongerenontmoetingsplekken en betere samenwerking op vindplekken (zoals scholen, kinderopvang en consultatiebureau). Hiermee stimuleren we dat elke jeugdige in Leusden zijn of haar talenten kan ontdekken, ontwikkelen en (naar vermogen) kan meedoen in de Leusdense samenleving.

Tegelijkertijd zijn er ook jeugdigen of gezinnen die soms tijdelijk of soms voor langere tijd, een steuntje in de rug of intensievere hulp nodig hebben. We hebben stevig ingezet op de transformatie van jeugdhulp. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) heeft in 2017 geconstateerd dat lokaal de goede dingen worden gedaan, maar dat het positieve beeld gepaard gaat met een hoog aantal zorggebruikers en stijgende kosten. Die lopen niet terug, zoals de bedoeling en de verwachting was, maar nemen juist toe. Enerzijds hebben we te maken met een groeiende vraag naar bepaalde vormen van jeugdhulp en anderzijds met een basiszorginfrastructuur die deze vraag niet goed aan kan. We willen daarom werken aan het versterken van de voorliggende voorzieningen voor jeugdhulp. Daarmee willen we de ondersteuning ook dichterbij het gezin organiseren: thuis, op school en in de buurt.

Waar zetten we op in

- We continueren het huidige beleid waarin we aandacht houden voor het gezond en veilig opgroeien van onze kinderen en jongeren, en intensiveren waar nodig.
- We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren toegang hebben tot voldoende, toegankelijke basisvoorzieningen op het terrein van onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting.
- We willen het hoge niveau van lokale, laagdrempelige algemene voorzieningen behouden. Daarbij is er meer aandacht om individuele hulpvragen via algemene voorzieningen aan te bieden. Waar nodig ontwikkelen we nieuwe, collectieve, voorzieningen. We willen ervoor zorgen dat we écht in de nulde- en eerstelijnszorg, dat we er dichterbij zitten (snel, preventief), dat we integraal kijken (dus naar het gezin en niet alleen de jeugdige) en dat het aanbod van de voorzieningen toegespitst is op de vraag van de jeugdige en/of de ouders.
- We zorgen ervoor dat de voorzieningen beter gevonden worden. Het is belangrijk dat we de samenwerking en de afstemming tussen en met de verschillende algemene voorzieningen verbeteren. Het netwerk rond preventie, onderwijs en ondersteuning willen we beter sluitend krijgen. Daarbij hebben we speciale aandacht voor taalbevordering van kwetsbare groepen.
- We versterken het jeugd- en jongerenwerk en investeren in bestaande activiteiten.
- We werken aan een nauwere samenwerking tussen Lariks, scholen en kinderopvang. We willen integraal arrangeren en de zorg laten aansluiten bij schoolarrangementen en het Onderwijs Ontwikkelplan van een kind (OPP).
- Bij de toegang tot zorg- en ondersteuningstrajecten sturen we op veerkracht en het normaliseren van problemen bij opvoeden en opgroeien. Bijvoorbeeld door gesprekskringen voor en door ouders te faciliteren. En door in individuele gesprekken met ouders hun opvoedende rol centraal te zetten.
- Bij gelijke geschiktheid van verschillende voorzieningen, zetten we in op de goedkoopst adequate voorziening. We werken aan kostenbewustzijn in de hele (jeugdhulp)keten. Dit doen we door betere afstemming en samenwerking tussen de verschillende professionals te stimuleren en door het datagestuurde inrichten van het jeugdstelsel. We maken analyses op onder andere dubbele en gestapelde zorg en zorgvarianten die door andere verwijzers (niet gemeente/Lariks) worden verleend of verlengd (met name jeugd-GGZ). Ook voeren we gesprekken met verwijzers en zorgverleners over het organiseren van gelijkwaardige zorg dichterbij huis, in hoeverre de ingezette zorg tot resultaat leidt

over integraal werken en het voeren van procesregie. We voeren regie op het proces van de inzet door zorgverleners van de ingekochte zorg. Daarbij dient ieder kind/jongere de ondersteuning te ontvangen die nodig is. Lariks en gemeente bekijken zorgvuldig waar de ondersteuning afgeschaald kan worden.

Resultaat

Met een actief preventiebeleid proberen we te voorkomen dat kleine vragen tot grotere problemen leiden. Meer gebruik van voorliggende voorzieningen voor jeugdhulp zal leiden tot minder vraag naar (specialistische) individuele jeugdhulpvoorzieningen. Daarmee nemen de kosten voor jeugdhulp op termijn ook af.

3.4 Versterken van arbeidsparticipatie

Streamer: Kansen creëren om aan de slag te gaan

In vergelijking met andere gemeenten kent Leusden relatief weinig mensen die vanuit een uitkering op zoek zijn naar werk. Dit maakt de noodzaak om hierop in te zetten niet minder groot. Door de aantrekkelijke economie en de vraag van werkgevers om personeel, is dit het moment hier extra op in te zetten. Meedoen in de samenleving, waar mogelijk via betaald werk, kan bijdragen aan sociale contacten, (financiële) zelfstandigheid, zingeving en gebruik van talenten. Niet voor iedereen is dat zomaar mogelijk. We weten dat mensen met een beperking of andere gezondheidsklachten, een bepaalde leeftijd of culturele achtergrond, moeite kunnen hebben een baan te vinden. We willen arbeidsparticipatie en een inclusieve arbeidsmarkt versterken.

Waar zetten we op in

- We werken aan een nauwe samenwerking met ons lokale bedrijfsleven, om de match tussen werkzoekende en werkgever beter en persoonlijker te maken voor mensen die (bijna) gereed zijn voor werk. Dit gebeurt vanuit het samenlevingsakkoord Leusden Werkt Samen.
- Binnen de regio bundelen we de krachten om tot een sterke regionale arbeidsmarkt te komen: werkgeversorganisaties, vakbonden, gemeenten en uitvoerende organisaties werken daarvoor een gezamenlijk regionaal actieplan uit waarin we voor de komende jaren activiteiten opnemen die tot meer perspectief op werk in de regio moeten leiden.
- Voor werkzoekenden met een uitkering die nog niet klaar zijn voor werk, zorgen we voor begeleiding die op maat is, waarbij de juiste 'instrumenten' ingezet worden voor hun re-integratie, zoals trainingen, loonkostensubsidie, etc.
- Inwoners die voor langere tijd niet actief (kunnen) zijn in werk of samenleving, ondersteunen we zelfredzamer te worden en stimuleren we mee te doen in Leusden. Op die manier draagt iedereen (naar vermogen) zijn of haar steentje bij aan de samenleving.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor arbeidsmatige dagbesteding.
- Specifiek voor statushouders ontwikkelen we trajecten op maat richting integratie en werk. Dit doen we in lijn met de nieuwe wet Inburgering per 2021, waarmee we de regierol op inburgering terug kunnen pakken. Onze aanpak is integraal: dus met aandacht voor (de combinatie van) werk, formele inburgering, welzijn, taal en het opbouwen van een netwerk in Leusden.

- We zorgen voor een sluitende samenwerking tussen de Sociale Dienst, NVA (centrum voor integratie en participatie) en Lariks, zodat we inwoners passend en integraal kunnen ondersteunen, met een verbreding van de huidige loketfunctie in Leusden.

Resultaat

De samenwerking op dit thema moet leiden tot mogelijkheden voor inwoners om te participeren in de samenleving, waar dat kan via betaald werk. De komende drie jaar willen we er graag samen voor zorgen dat honderd mensen hun bijstandsuitkering achter zich kunnen laten voor een betaalde baan.

3.5 Beperken van (verborgen) armoede

Streamer: Moeite met rondkomen? Niemand staat er alleen voor!

Ook in Leusden zijn er inwoners die moeite hebben om financieel het hoofd boven water te houden. Ze hebben te maken met een laag inkomen, kunnen hun (vaste) lasten niet goed betalen, komen niet goed rond. Vooral alleenstaanden, nieuwkomers, werkenden met een laag inkomen, waaronder ZZP-ers, zijn financieel kwetsbaar. We weten dat er ook in Leusden verborgen armoede is. En dat er schulden zijn. Er kan schaamte zijn om te vragen om hulp, het is soms onbekend welke mogelijkheden er zijn voor ondersteuning, en de informatie die er wel is, is soms te ingewikkeld. We weten dat er een bewezen link is tussen financiële problemen en stress, gezondheidsproblemen, verslavingen, eenzaamheid, spanningen in gezinnen, moeite om mee te doen in samenleving én de effectiviteit van geboden zorg of ondersteuning.

Waar zetten we op in

- Samen met onze betrokken partners uit de samenleving stellen we een preventieve aanpak op, die we samen uitvoeren.
- We zorgen ervoor dat de mogelijkheden voor (financiële) ondersteuning breder bekend worden onder inwoners en organisaties en dat deze laagdrempelig zijn. Juist voor een taboeonderwerp als (verborgen) armoede, is dit laatste van cruciaal belang.
- We versterken het signaleren door inwoners en professionals van financiële problematiek en (verborgen) armoede.
- Vooralsnog passen we de huidige minimaregelingen en tegemoetkomingen niet aan. Wel monitoren we de behoefte aan financiële ondersteuning en de verstrekkingen van onze minimaregelingen. Waar nodig passen we ondersteuning of regelingen aan.
- We onderzoeken mogelijkheden om de aanpak op het terrein van schulden te verbeteren, zoals bijvoorbeeld het afkopen van (complexe) schulden door de gemeente, nadere afspraken met o.a. energiebedrijven en het geven van voorlichting specifiek aan jongeren.

Resultaat

Inwoners weten de weg. Een grotere bekendheid met de mogelijkheden voor (financiële) ondersteuning moet leiden tot een toename van doorverwijzingen door professionals en vrijwilligers en een toename van het gebruik. We nemen samen met onze partners verantwoordelijkheid voor de aanpak van armoede en schulden.

3.6 Goed omgaan met mensen met verward gedrag

Streamer: Leusden is een inclusieve en veilige samenleving waar iedereen naar vermogen meedoet

Bijna elke dag lezen we in de media over incidenten met mensen die verward zijn. Waarover we niet lezen is de vaak schrijnende problematiek die daaraan voorafgaat, zoals eenzaamheid, woningnood, werkloosheid of schulden. Veelal in combinatie met psychiatrische problemen, verslaving, dementie of een (licht) verstandelijke beperking. Het gaat om mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. Mensen met complexe problemen die verward gedrag vertonen wat anderen niet direct begrijpen. Ook in Leusden is het aantal incidenten met verward gedrag de afgelopen jaren sterk gestegen, maar de meeste mensen zijn niet gevaarlijk en veroorzaken ook geen overlast.

Waar zetten we op in

- We ondersteunen inwoners die opvang en bescherming nodig hebben en inwoners die verward gedrag vertonen om zelfredzamer te worden en een zinvol bestaan op te bouwen.
- We realiseren een sluitende aanpak van preventie, vroegsignalering en passende zorg. Dit realiseren we met elkaar: de persoon zelf, zijn of haar netwerk, omwonenden, maatschappelijke organisaties en bedrijven.
- We schalen op naar strafmaatregelen indien een inwoner blijvend overlast veroorzaakt, volgens de richtlijn van de persoonsgerichte aanpak.
- We streven ernaar dat alle inwoners van Leusden op een prettige manier met elkaar kunnen samenleven. Dit betekent ook dat we de ambitie hebben om de (ervaren) overlast bij 'afwijkend gedrag' voor de samenleving te beperken.
- We bieden inwoners handvatten hoe ze moeten handelen bij een persoon met verward gedrag of een persoon die opvang en bescherming nodig heeft. Dit doen we onder meer door inwoners beter te informeren tot wie ze zich kunnen richten als ze vragen hebben. Vanaf 1 maart 2019 is het meldpunt 'Bezorgd' van start. Inwoners kunnen bellen om een melding te doen of met vragen over hoe ze kunnen handelen als buurtgenoten of bekenden verward gedrag vertonen.
- We stimuleren Leusdenaren om naar elkaar om te zien. Hiervoor starten we onder meer een bewustwordingscampagne.

Resultaat

Een sluitende aanpak voor alle inwoners met verward gedrag moet leiden tot een afname van het aantal meldingen van incidenten met verwarde inwoners en een afname van het aantal persoonsgerichte aanpakken in Leusden. De samenleving weet beter om te gaan met mensen met verward gedrag en weet hoe ze melding maakt in geval van (dreigend) gevaar voor zichzelf of de ander.

3.7 Leusden is een dementievriendelijke samenleving

Streamer: Dementievriendelijke samenleving maak je samen!

Goed omgaan met dementie vraagt veel. Allereerst van degene over wie het gaat. Maar ook van anderen: de partner, kinderen, familieleden, vrienden en burens. Ook in de gemeente Leusden neemt het aantal mensen met dementie de komende jaren fors toe vanwege de vergrijzing. In Leusden is

zelfs sprake van dubbele vergrijzing. Dubbele vergrijzing wil zeggen dat het aantal 80-plussers toeneemt. Dementie is niet alleen een medisch probleem, het is ook een sociaal probleem. Het is belangrijk dat mensen voeling houden met de samenleving en dat ze mee kunnen blijven doen. Mensen met een vorm van dementie en hun mantelzorgers willen graag zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Mantelzorgers maken hierbij het verschil, maar zij ervaren in de meeste gevallen een grote last op hun schouders.

Waar zetten we op in

- We vergroten de kennis over dementie gericht op herkennen en vroegtijdig signaleren door lokale ondernemers, inwoners van Leusden, professionele krachten, leden van de sportverenigingen en cultuurkoepel en kerken.
- We bieden begeleiding op maat door inzet op formele en informele ondersteuning, respijtzorg en passende ondersteuning aan mantelzorgers. We vergroten de kennis en bewustwording over eenzaamheid onder mensen met dementie en hun mantelzorgers.
- We zetten in op een veilige en kwalitatieve woonomgeving door voorlichting, inzet van domotica en andere praktische ondersteuning om mensen zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen in hun vertrouwde omgeving.

Resultaat

Een dementievriendelijke samenleving waarin het dagelijks leven van mensen met dementie zo makkelijk mogelijk wordt gemaakt en zij zo lang als mogelijk met plezier en kwaliteit van leven zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. De directe omgeving krijgt ondersteuning op maat en is daardoor in staat hun taak beter vol te houden.

Hoofdstuk 4: Grip op de uitvoering

4.1 Monitoring en informatiemanagement

De rol van de gemeente verandert niet, de rolinvulling wel. Uitvoering van beleid delen we met samenwerkingspartners. Maatschappelijke vraagstukken kunnen immers vaak beter opgelost worden door de relevante partijen in het veld. Beleidsontwikkeling vindt ook in samenspraak met het veld plaats, én in afstemming met regiogemeenten.

Een nadrukkelijke taak van de gemeente is de monitoring en sturing op resultaten. Vanuit verschillende informatiebronnen verzamelen en combineren we gegevens om inzicht te krijgen in de maatschappelijke effecten en in de prestaties op de beleidsdoelstellingen. Hierover maken we met de gecontracteerde (zorg)partijen heldere afspraken. De komende periode richten we ons op de doorontwikkeling van onze informatievoorziening

Waar zetten we op in?

- Informatievoorziening vormt een basis die de transformatie faciliteert.
- Er is een focus op integrale informatievoorziening als generiek proces dat specifieke informatie en functionaliteiten ondersteunt op bestuurlijk-, beleidsmatig- en operationeel (uitvoerend) niveau en aansluit bij de daarbij passende verschillende informatiebehoeften.
- Informatie ligt zo dicht mogelijk bij de bronnen (ruwe data uit verschillende systemen). We brengen de verschillende databronnen bij elkaar, verwerken de gegevens en geven duiding aan informatie en resultaten.
- Bij het ontsluiten van data worden bewuste afwegingen gemaakt tussen extra (tijds)investering in het (administratieve) proces en de inzichten die dit oplevert.
- In opdracht van de raad wordt vanuit de informatiearchitectuur éénmaal per jaar een monitor sociaal domein opgesteld in de vorm van een (digitale) rapportage, dashboard of andere visualisatie aan de gemeenteraad, samenwerkingspartners en inwoners.
- Bij het monitoren hebben we extra aandacht voor de geformuleerde beleidsdoelstelling uit hoofdstuk drie.
- We realiseren een leercyclus met een correlatie tussen de uitvoeringspraktijk enerzijds en de financiële opgave anderzijds.

Resultaat

We realiseren een sturingsinstrument dat inzicht biedt in de trends en kosten van het gebruik van zorg en ondersteuning. Daarbij hanteren we de eerder door de raad vastgestelde sturingsuitgangspunten 'handhaven van beleid', 'preventieve maatregelen' en 'aanpassen van beleid'. Lariks wordt als uitvoeringsorganisatie in positie gebracht om daadwerkelijk het verschil te kunnen maken in de verbetercyclus.

4.2 Opgave om uitgaven te beperken

Het tekort in het sociaal domein bedraagt ruim 1,5 miljoen euro. Maatregelen in de jeugdhulp en Wmo-taken leveren een besparing op van € 420.000. Lariks zal, door het verstrekken van een aanvullende opdracht, een prominente rol krijgen bij het bereiken van de effecten van de kostenbesparende maatregelen.

Waar zetten we op in

We hebben een plan van aanpak ontwikkeld met ruim 30 maatregelen. We maken onderscheid tussen kosten besparen (het huidige kostenniveau verlagen) en kosten beheersen (de huidige kosten niet verder laten stijgen). Het accent ligt vooral op het sturen op de toegang tot ondersteuning.

Kostenbesparende maatregelen

- Met Lariks maken we afspraken om strikter het beleid, zoals verwoord in het beleidskader, de verordening en de beleidsregels, toe te passen. Waar nodig passen we de verordening, beleidsregels en werkinstructies aan.
- Met de huisartsen, de belangrijkste verwijzers naar de jeugd-ggz, willen we afspraken maken over de inzet van de POH-ggz en het versterken van specifieke voorliggende voorzieningen waardoor er minder verwijzingen naar psychologenpraktijken nodig zijn.
- Ook maken we afspraken dat de verwijzers beter gebruik maken van voorliggende, collectieve voorzieningen. Waar nodig ontwikkelen we, samen met onze partners, nieuwe voorliggende voorzieningen.

Kostenbeheersmaatregelen

- We vergroten het kostenbewustzijn van de verwijzers. Bij de toeliders moet het besef ontstaan dat de beschikbare middelen beperkt zijn en dat een zorgvuldige afweging nodig is als het gaat om een zo doelmatige mogelijke besteding.
- We ontwikkelen accountmanagement (met de aanbieders). Daarbij sluiten we enerzijds aan bij de regionale gesprekken met de grote aanbieders die door Amersfoort worden georganiseerd. Anderzijds gaan we zelf op structurele basis in gesprek met de belangrijkste lokale aanbieders en maken nieuwe afspraken over resultaten en wacht- en doorlooptijden.
- Met inwoners communiceren we dat we de juiste zorg op de juiste plek verlenen. Dat betekent dat we vaker de 'goedkoopst adequate zorg' verstrekken in plaats van 'gewenste zorg' (waarbij inwoners aangeven een voorkeur te hebben voor een duurdere zorgverlener).

Resultaat

Met deze maatregelen verwachten we structureel een bedrag van € 420.000 te besparen. Dat is 6,5% van het inkoopkader 2019. Daarnaast besparen we vanaf 2019 € 150.000 op de uitvoeringskosten van de zorgadministratie. Vanaf 2020 verwachten we bovendien nog een bedrag van € 85.700 te besparen door een andere invulling van welzijnsaccommodaties (€ 50.000) en door de onderbesteding op een aantal lokale regelingen (€ 35.700). Daarnaast is er een structureel bedrag van € 250.000 nodig om de voorgestelde besparingen te kunnen realiseren. Daarmee bedraagt de totale besparing binnen het Sociaal Domein per saldo € 405.700.

Hoofdstuk 5: Communicatie

Geen Leusdenaar, situatie of thema is hetzelfde. Wij geloven niet in een standaard aanpak voor de communicatie. Wel hebben we uitgangspunten die we belangrijk vinden. Inleven, luisteren, inspireren en transparantie zijn waarden die ons in de goede richting sturen.

Wat betekent dit beleidskader en de bijbehorende inspanningen voor de verschillende doelgroepen? Welke veranderingen worden van wie gevraagd en wie zijn relevante sleutelfiguren als zender, intermediair of ontvanger? Waar de nadruk in de communicatie moet komen te liggen, bepalen we op basis van de omgevingskaart. Dit werken we voor elk thema uit in een communicatieplan, waarbij we ons richten op drie hoofdgroepen: cliënten, partners en inwoners.

Cliëntcommunicatie

Dit beleidskader geeft handen en voeten aan onze visie om te bewegen van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Ziekte en zorg is het aandachtsgebied van de professional, terwijl het bij gezondheid en gedrag gaat om wat de persoon zelf doet in zijn leven. De thema's uit het beleidskader richten zich dan ook op gedragsveranderingen. Bijvoorbeeld dat ouders eerder gebruikmaken van een preventieve voorziening, dat huishoudens met een erg laag inkomen een aanvraag doen voor een ondersteuningsregeling of dat eenzame Leusdenaren de stap zetten om hun sociale netwerk te vergroten.

Een gedragsverandering realiseren is uitdagend en kan soms ook op weerstand rekenen. Er is vaak een kloof tussen iets weten, het willen en het ook werkelijk doen. Mensen laten zich vaker leiden door emoties, gewoonten en anderen in onze omgeving dan door een puur rationele afweging van kosten en baten. Het is complex om daar goed met communicatie op in te spelen. Dit vraagt om een grondige analyse en inleving in de doelgroep. Voor onze communicatieaanpak zijn verschillende instrumenten denkbaar, maar die gaan allemaal uit van een proactieve gemeente die naar de doelgroepen toegaat om niet alleen te zenden maar vooral ook om te luisteren.

Partnercommunicatie

Onze ambities uit het beleidskader vragen om een aanzienlijke inspanning en commitment van veel verschillende partijen. Daarom is het van belang dat we bij de communicatie doelgericht werken aan het kweken van bereidheid tot meewerken bij de uitvoering. Hiervoor zetten we een combinatie van de interactiestijlen consultatie en participatie in. Om het nut en de noodzaak blijvend aan te tonen, vinden we het belangrijk om in onze communicatie transparant te zijn en communicatiemomenten te organiseren om te inspireren. Wat zijn de ontwikkelingen, resultaten en effecten en wat kunnen we leren van andere professionals en andere gemeenten?

Omdat de inspanningen uit het beleidskader door meerdere organisaties worden uitgevoerd, is het belang van afstemming van de communicatieacties extra groot. Om elkaar communicatief niet 'voor de voeten te lopen' richten we een werkgroep in. Bijeenbrengen van informatie uit de projecten, duiden van sentimenten uit de samenleving, alsmede synergie bevorderen tussen de verschillende communicatieacties, zijn taken voor deze werkgroep.

Inwonercommunicatie

De meeste Leusdenaren hebben geen idee wat er allemaal binnen het sociaal domein van hun gemeente gebeurt. Dat is ook niet erg. Aan de andere kant verlangen we van onze inwoners wel eigen inzet op zorg en ondersteuning voor henzelf en anderen. Met onze communicatie willen we inwoners daarvan bewustmaken. Dat doen we met een eenduidig en bindend verhaal. Waar staat de gemeente voor, waar staan we nu en waar willen we graag naartoe? We inspireren met echte, herkenbare verhalen en goede voorbeelden.

Verlangen we een inspanning van onze inwoners bij bijvoorbeeld verwarde of eenzame buurtgenoten? Dan communiceren we een handelingsperspectief dat simpel en haalbaar is.

Uitwerking

Zijn de keuzes in de communicatieaanpak zinvol en passend? Analyses en keuzes die we aan het begin van een traject maken, herijken we regelmatig. Hiervoor maken we tweewekelijks een omgevingsanalyse om een beeld te krijgen van wat er in de Leusdense samenleving leeft en wordt gezegd, om daar proactief op te kunnen handelen. Ook zorgen we voor daadwerkelijke contacten met de doelgroep om te leren wat zij voor vragen, verwachtingen en zorgen hebben.

CONCEPT

Hoofdstuk 6: Financiën

Meerjarenbegroting sociaal domein 2020-2023

Tot nu toe besloeg de omvang van de begroting sociaal domein en de rapportages daarover aan de raad (raadsmonitor) de volgende onderdelen:

- Uitvoeringskosten SD (Gemeente/Regionaal Inkoop en Subsidiebureau/Amersfoort/Lariks)
- Verstrekkingen Zorg in Natura en PGB's (Wmo, Jeugd en lokale regelingen)
- Eigen bijdragen Wmo
- Participatie (re-integratie, WSW, Algemene Bijstand)

Voorzieningen in het voorliggende veld zoals sport, volksgezondheid en Kunst en Cultuur vielen daarmee buiten de begroting sociaal domein. Het toevoegen van deze taakvelden aan de begroting sociaal domein past binnen de voorgestane ontschotting van het sociaal domein en de wens om voor het sociaal domein ook nadrukkelijk in te zetten op de bestaande voorzieningen in het voorliggende veld. De reikwijdte van de begroting sociaal domein wordt daarmee verbreed naar de totale begroting van het programma Domein Samenleving. Daarnaast zal er meer congruentie ontstaan tussen raadsrapportages SD, de opbouw van de gemeentelijke programmabegroting en de daaraan verbonden reguliere P&C cyclus.

Op basis van de vastgestelde Meerjarenbegroting 2019-2022 en de voorgestelde budgetmutaties ziet de begroting sociaal domein er voor de komende jaren dan als volgt uit:

<i>(bedragen x € 1.000)</i>					
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
1. Begroting Sociaal Domein volgens oude indeling					
1.1 Uitvoeringskosten	2.358,1	2.358,1	2.358,1	2.358,1	2.358,1
1.2 Verstrekkingkosten Jeugd, WMO (na RV)	10.584,2	10.562,2	10.653,8	10.653,8	10.653,8
1.3 Eigen bijdragen	-103,5	-103,5	-103,5	-103,5	-103,5
1.4 Participatiewet (BUIG/Inburgering, re-integratie)	2.179,7	2.078,9	2.025,8	2.032,8	2.032,8
sub-totaal reikwijdte "oude begroting " Soc. Domein	15.018,5	14.895,7	14.934,2	14.941,2	14.941,2
2. verbreding/ontschotting begroting Sociaal Domein					
2.1 BBK kosten Domein Samenleving	1.201,7	1.208,4	1.124,4	1.096,4	1.096,4
2.2 CUP 2018-2022 Sociaal Domein	454,0	339,0	209,0	149,0	12,0
2.3 andere taken SD (o.a. sport, volksgezondheid, Cultu	3.548,5	3.495,8	3.500,2	3.500,2	3.500,2
2.4 Onttrekkingen reserves Domein SL	-426,8	-64,5	-2,5	-2,5	-2,5
Totaal huidige meerjarenbegroting Domein Samenleving	19.795,9	19.874,4	19.765,3	19.684,3	19.547,3
<i>Wijzigingsvoorstellen begrotingskader SD:</i>					
a. Bijstellen budget regionale inkoop zorg Jeugd en WMO	735,0	1.500,0	1.500,0	1.500,0	1.500,0
b. Verwerken voorgestelde besparingen Sociaal Domein	-35,7	-405,7	-405,7	-405,7	-405,7
c. Mutaties SLA, beleidskader en meicirculaire 2019	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Geactualiseerde begroting Soc. Domein na wijziging	20.495,2	20.968,7	20.859,6	20.778,6	20.641,6

*Budget Participatiewet is inclusief € 3,9 miljoen Rijksbijdrage Inkomensvoorzieningen (BUIG)

Toelichting meerjarenbegroting 2019-2023

De meerjarenbegroting is afgeleid van de begroting 2019- 2022 die door de raad is vastgesteld in november 2018. In het geactualiseerde begrotingskader is rekening gehouden met de ophoging van de zorgbudgetten, de opgenomen besparingsmaatregelen binnen het sociaal domein, PM posten voor mogelijke mutaties als gevolg van beleidsintensivering vanuit de samenlevingsakkoorden, het voorliggend beleidskader en de meicirculaire 2019. De uiteindelijke hoogte en invulling van de taakstelling is nog afhankelijk van de besluitvorming door de raad bij de kadernota in juli 2019. Met het geactualiseerde kader is er een solide en toekomstbestendige meerjarenbegroting voor het sociaal domein. Voor een meer gespecificeerde meerjarenbegroting naar taakveldindeling en inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar bijlage 6.

Reserve sociaal domein

In 2015 is de reserve sociaal domein ingezet om de transitie en transformatie te kunnen faciliteren. Aanvankelijk werd het geld vooral geïnvesteerd voor innovatie en vernieuwing. In 2018 en 2019 zijn reserves aangesproken om sterk gestegen zorgkosten op te kunnen vangen. In de reserve resteert nog een geormerkt bedrag van € 105.000 waarvan € 80.000 voor Impuls uitstroom Werk en Inkomen en € 25.000 voor chronisch zieken.

Stand Reserve Sociaal Domein	2018	2019	2020	2021	2022
Stand 1-1-2018 (jaarrekening 2017)	1.198.000	1.543.400	274.100	177.100	142.100
voordeel jaarrekening 2017 Soc. Domein	692.000				
Eerdere besluitvorming	-349.000	-152.500	-62.000	0	0
<u>Besluiten voorjaarsnota 2018:</u>					
Tekort zorgkosten 2018	-461.000	-271.800			
<u>Amendement begrotingsbehandeling</u>		-434.000			
<u>Claims vanuit het CUP</u>					
3.6 positieve gezondheid en zorg	-20.000				
3.6 Lokale initiatieven (o.a. Leusden Leeftapp.)		-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
<u>Besluiten najaarsnota 2018:</u>					
3.1 Dotatie 2018 /onttrekking 2019 tekort zorgkst.	403.400	-376.000			
3.2 Oormerken budget impuls uitstroom W&I	80.000	0			
Totaal	1.543.400	274.100	177.100	142.100	107.100

Gelet op de financiële onzekerheden in het sociaal domein, de onvoorspelbaarheid van de ontwikkeling van de zorgkosten en de onzekerheid over de compensatie door het Rijk, is het wenselijk de reserve van € 105.000 in stand te houden. Het saldo binnen de reserve kan daarbij vanuit de algemene reserve worden aangezuiverd met een bedrag van € 800.000 (circa 10% van de omvang van de zorgkosten nieuwe taken Jeugd en Wmo). Voor het bepalen van de gemeentelijke weerstandsratio, waar de begroting van het sociaal domein tot nu toe deel van uitmaakte, zullen de begrote zorgkosten Jeugd en Wmo (8 mln.) buiten de berekening worden gehouden. Daarmee heeft deze overheveling geen gevolgen voor de weerstandsratio.

Door het aanhouden van een extra financiële buffer binnen het sociaal domein kunnen mogelijk toekomstige budgetoverschrijdingen in de zorg worden afgedekt. Daarnaast kunnen incidentele besparingsverliezen als gevolg van niet direct gerealiseerde bezuinigingen (hoofdstuk 4.2) vanuit deze reserve worden opgevangen.

Investerings en kosten voor innovatie, preventie in het voorliggende veld die voortvloeien uit de Samenlevingsakkoorden en het voorliggende beleidskader moeten vanuit het bestaande financiële kader worden gedekt. Daarvoor zijn vanuit het CUP middelen beschikbaar gesteld, kan dekking

worden gezocht via de integrale afweging van de ruimte voor nieuw beleid 2020-2023, dan wel het binnen de begroting gereserveerde budget van € 150.000 voor investeringen.

Risico's in het sociaal domein

In bijlage 1 staan de financiële risico's en verwachte ontwikkelingen. De monitoring en mogelijke risicobeheersmaatregelen SD worden beschreven en periodiek geactualiseerd als onderdeel van de reguliere risicomonitor.

CONCEPT

Bijlagen:

1. Ontwikkelingen sociaal domein

Het invoeringsjaar 2015 voor de decentralisaties is een overgangsjaar geweest, waarin de voorziene budgettaire beperkingen nog maar beperkt zijn doorgevoerd. De daaropvolgende jaren hebben de druk op de gemeentebegroting, bij gelijkblijvende kwaliteit van zorg en ondersteuning, wél opgevoerd. Breed wordt onderkend dat het nog een aantal jaren zal vergen om na de transitie de transformatie, de voorziene omslag, werkelijk te maken in het licht van autonome (demografische) ontwikkelingen. Dit geldt voor inwoners, voor zorgaanbieders en zorgverleners én gemeenten en de centrale overheid. Een dergelijke verandering in houding en gedrag van alle betrokkenen kan niet van de ene op de andere dag worden verwacht, maar vergt een proces van langere adem.

Overall in het land constateren we dat ontwikkelingen op uiteenlopende thema's aandacht vragen. Voorbeelden daarvan zijn: individualisering, extramuralisering, toenemende multiproblematiek, aanzuigende werking van kwetsbare groepen, zorgmijding (contrasterend aan aanzuigende werking) en economische ontwikkeling (financiële tweedeling).

Wij hebben daarnaast zichtbare risico's en ontwikkelingen geïnventariseerd, die het gevolg zijn van wetswijzigingen met nieuwe gemeentelijke taken of wijzigingen in financieringssystematiek:

Ontschotting financiering sociaal domein

De integratie-uitkeringen sociaal domein (Jeugd, Wmo en Participatiewet) zijn vanaf 2019 voor een groot deel ingeweven in de Algemene Uitkering van het Gemeentefonds waarmee uitvoering wordt gegeven aan de gewenste ontschotting. De gehanteerde verdeelmodellen voor het sociaal domein worden geëvalueerd door het Rijk. Dit leidt mogelijk vanaf 2021 tot een financieel herverdeeldeffect voor alle gemeenten.

Abonnementstarief Wmo

Vanaf 2019 is de eigen bijdrage voor Wmo maatwerkvoorzieningen gemaximaliseerd op € 17,50 per 4 weken. Per 1 januari 2020 geldt een eigen bijdrage van maximaal € 19,50 per maand voor zowel maatwerk als ook de algemene voorzieningen: het abonnementstarief. De effecten van de invoering van het maximaliseren van de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen zijn al merkbaar, namelijk meer vraag naar maatwerkvoorzieningen en minder eigen kracht oplossingen (zelf betalen van middelen bijvoorbeeld). Het effect van invoering van het abonnementstarief zal vergelijkbaar zijn.

Doordecentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Vanaf 2021 worden de taken beschermd wonen en maatschappelijke opvang door gedecentraliseerd van de centrumgemeenten (regio) naar alle gemeenten (lokaal). Het financiële verdeelmodel wordt waarschijnlijk gebaseerd op het kostenniveau uit 2017.

'Langer Thuis'

'Langer Thuis' is een trend die blijvend (en steeds meer) actueel is. Door verschillende ontwikkelingen (zoals eigen wensen en keuzevrijheid van onze inwoners, de dubbele vergrijzing in Leusden, de extramuralisering van verzorgingshuizen, de locaties van geestelijke gezondheidszorg en beschermd wonen wonen mensen langer thuis, of keren sneller naar een eigen woning terug, met

zorg aan huis of dichtbij. Dit betekent dat we met de volgende ontwikkelingen en effecten rekening houden, ook met betrekking tot passend woonaanbod:

- Hogere druk op beschikbaarheid van levensloopbestendige woningen
- Toename van vragen naar woningaanpassingen, ondersteuning en (huishoudelijke) verzorging.
- Toename zwaardere zorg aan huis.
- Hogere druk op beschikbaarheid van woningen voor “doelgroepen” (waaronder geestelijke gezondheidszorg, beschermd wonen en mensen met een licht verstandelijke beperking)
- Verhoging van de kans op eenzaamheid

Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Op 1 juli 2020 wordt de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg van kracht. Deze wet biedt mogelijkheden om ambulante en preventieve hulp te bieden aan mensen met reeds gediagnosticeerde geestelijke problemen die niet vrijwillig in zorg gaan. De wet beschrijft de voorwaarden en biedt ook de instrumenten om zo kort als mogelijk en zo lang als noodzakelijk verplichte zorg aan te bieden. Het is wettelijk vastgelegd dat dwang echt alleen in uiterste gevallen mag worden toegepast (door de burgemeester en Openbaar Ministerie) en na het “horen” van de persoon zelf. De wet zal in de gemeente Leusden deel gaan uitmaken van de bestaande sluitende aanpak: de verwarring voorbij en de persoonsgerichte aanpak Leusden.

Deze wet biedt mogelijkheden om ambulante en preventieve hulp te bieden aan mensen met reeds gediagnosticeerde geestelijke problemen die niet vrijwillig in zorg gaan. De wet beschrijft de voorwaarden en biedt ook de instrumenten om zo kort als mogelijk en zo lang als noodzakelijk verplichte zorg aan te bieden. Het is wettelijk vastgelegd dat dwang echt alleen in uiterste gevallen mag worden toegepast (door de burgemeester en OM) en na het “horen” van de persoon zelf.

Lokaal sportakkoord

In 2018 is een Nationaal Sportakkoord gesloten met als hoofddoel om zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen. Daarin zijn ambities geformuleerd die gemeenten, sport- en beweegaanbieders en andere (potentiële) partners op lokaal- en waar mogelijk regionaal niveau zullen uitvoeren middels lokale en/of regionale sportakkoorden. Als er een sportakkoord gesloten is, kan er aanspraak worden gemaakt op een uitvoeringsbudget.

Nieuwe wet inburgering

Per 2021 zal een nieuwe Wet Inburgering in werking treden. Dit betekent dat de regie op inburgering bij gemeenten terecht komt, waaronder ook de verantwoordelijkheid voor het aanbieden van inburgerings(taal)lessen. Over de financiële consequenties is nog onvoldoende bekend.

Omgevingswet en de relatie met het sociaal domein

Per 2021 zal de omgevingswet in werking treden.

Thema's zoals toekomstbestendige woon- en werkomgeving en een waardevolle leefomgeving hebben een sterke relatie met het sociaal domein. De kwaliteit van de leefomgeving wordt bepaald door lokale, integrale keuzes over de gewenste kwaliteit van een gebied. En daar ligt ook de relatie met het sociaal domein. Er moet in de omgevingsvisie een belangrijke verbinding worden gelegd met; langer zelfstandig wonen, zelfredzaamheid en participatie, gezondheid en de inclusieve samenleving. Het gaat dan niet alleen over de “harde” fysieke kant van de leefomgeving maar vooral over de “zachte” kant; de samenleving zelf. Het gaat over veiligheid, bevorderen van de sociale cohesie. De bereikbaarheid van de basisvoorzieningen zoals winkels vervoer en

welzijnsvoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimten en openbaren gebouwen zijn die zodanig ingericht dat inwoners met een beperking zoveel als mogelijk kunnen deelnemen aan activiteiten.

Woonplaatsbeginsel

In 2021 wordt het woonplaatsbeginsel gewijzigd. Het woonplaatsbeginsel is beschreven in de Jeugdwet en bepaalt welke gemeente verantwoordelijk is voor de financiering van de jeugdhulp voor een jongere. Het huidige woonplaatsbeginsel is onduidelijk en leidt tot veel administratieve lasten. In het nieuwe woonplaatsbeginsel hoeft voor het bepalen van de verantwoordelijke gemeente het gezag niet meer te worden uitgezocht en wordt voor de woonplaats aangesloten bij de Basisregistratie Personen (BRP). Een gevolg van de aanpassing van het woonplaatsbeginsel is dat het financiële verdeelmodel wordt gewijzigd.

Peuteropvang en vroeg- en voorschoolse educatie

Naast het beëindigen van decentralisatiemiddelen vanuit het gemeentefonds voor kwaliteitsverbetering van het peuterspeelzaalwerk in 2018 is er vanaf 2019 een aangepaste verdeelsleutel van het Onderwijsachterstandenbeleid. Daarnaast wordt vanaf 2020 voorschoolse educatie van 10 naar 16 uur uitgebreid (voor Leusden van 12 naar 16 uur). Een pedagogisch beleidsmedewerker zal in dat kader de pedagogisch medewerkers ondersteunen bij een kwalitatief goede invulling van de 16 uur voorschoolse educatie.

2. Demografische ontwikkelingen

Tekst volgt

3. Leusden Vertelt

In 2018 is een onderzoek uitgevoerd om inzichten in de beleving van saamhorigheid in Leusden en van (beleidsmatige) aanknopingspunten voor het versterken van saamhorigheid te verkrijgen. In 2018 zijn van april tot oktober 178 verhalen van Leusdenaren verzameld. Een diverse vertegenwoordiging van Leusdenaren heeft in eigen woorden persoonlijke ervaringen gedeeld over saamhorigheid. Het beeld dat uit de verhalen naar voren komt laat zien dat de vertellers veel saamhorigheid in Leusden ervaren : De verhalen worden gekenmerkt door een positieve toon en het zijn ervaringen die mensen zich vaak lang herinneren.

Saamhorigheidsgevoel wordt door iedereen op een unieke en persoonlijke manier ervaren. De typen ervaringen die gedeeld worden zijn zeer divers. Tegelijkertijd komt naar voren dat saamhorigheidsgevoel in zeker opzicht ongrijpbaar is: het is een onderwerp waar je eigenlijk niet over praat, het is ontastbaar en het is per definitie niet 'van' iemand.

Het is bijna een open deur, maar saamhorigheid gaat om menselijk contact en interactie. Het gaat over elkaar ontmoeten en elkaar spreken. Saamhorigheid vindt plaats tussen mensen en is een gevolg van de activiteiten die mensen ondernemen. Het is nooit het eerste doel van wat mensen doen. Wel is het onvoorwaardelijk en draagt iedereen bij op zijn of haar eigen manier. Saamhorigheid is er - of is er niet. En als het er is dan bestaat het in de vorm die mensen daar zelf aan geven.

Daarmee is saamhorigheid in essentie niet iets om 'op te sturen' of 'op in te zetten' of 'beleid op te maken' als gemeente. Wil je als gemeente een rol spelen in dit domein dan zal je uit moeten gaan van een fundamenteel andere manier van besturen: eentje die de verantwoordelijkheid én eigenaarschap legt bij de mensen zelf en uitgaat van vertrouwen. Een faciliterende overheid. Uit het onderzoek komen een aantal hele concrete mogelijkheden naar voren om contact en ontmoeting te faciliteren:

Locaties beschikbaar. Fysieke plekken om bijeen te komen zijn essentieel. Dit hoeft niet groot of veel te zijn, maar kan door gebruik te maken van reeds bestaande plekken.

Mobiliteit stimuleren. Plekken (emotioneel en fysiek) toegankelijk maken, door kwetsbare mensen mentaal te stimuleren en fysiek vervoer te verzorgen.

Momenten ondersteunen. Gemeenschappelijke momenten (feest, evenement, samen eten, buurtbarbecue) faciliteren. Specifieke momenten om bij elkaar te komen vereisen een bepaalde mate van organisatie op financieel of praktisch gebied.

Bovenstaande mogelijkheden worden onderzocht bij de thema's Eenzaamheid en Toegankelijkheid en mobiliteit (hoofdstuk 3).

4. Samenlevingsakkoorden

Binnen het sociaal domein liggen grote opgaven die we als gemeente niet alleen kunnen bereiken. Dit willen we samen met onze partners uit de samenleving doen. We staan samen aan de lat.

Dit geldt voor veel opgaven, maar specifiek bij drie opgaven hebben we gekozen voor een alternatieve aanpak. Het gaat om het beperken van eenzaamheid op het terrein van Zorg en welzijn, het beheersen van inzet en ondersteuning in het kader van J-GGZ op het terrein van Jeugd, en het stimuleren van betaald werk voor werkzoekenden met een uitkering op het terrein van Participatie.

Rondom deze thema's zijn we met diverse inwoners(groepen) en maatschappelijke organisaties uit de samenleving om tafel gegaan, als gelijkwaardige partners met elk eigen doelen en belangen. Om te komen tot een samenlevingsakkoord, waarin we tot overeenstemming komen over agenda, commitment en inzet. Daarmee moet een duurzame vitale actiegerichte coalitie ontstaan, die de opgave gezamenlijk aanpakt.

In de periode januari tot en met juni 2019 is het proces doorlopen. De doelstellingen waarnaar in de akkoorden wordt gestreefd, zijn onderdeel van de genoemde thema's in Hoofdstuk 3 van dit beleidskader.

5. Global Goals

De agenda met Global Goals for Sustainable Development is in 2015 door alle lidstaten van de Verenigde Naties aangenomen en vormt voor de periode tot 2030 een belangrijke gezamenlijke agenda. Gemeenten spelen bij de realisatie van deze duurzaamheidsdoelen een cruciale rol. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft alle Nederlandse gemeenten uitgenodigd zich aan te sluiten bij de campagne 'Gemeenten4GlobalGoals'. De Global Goals bieden een bruikbaar kader om als leidraad te gebruiken bij het ontwikkelen en uitvoeren van (bestaand) beleid in het Sociaal Domein.

Bij het opstellen van uitvoeringsplannen wordt in het kader van het stellen van doelen en doelstellingen aansluiting gevonden bij de volgende onderdelen die corresponderen met het kader van de Global Goals:

- Het handhaven van goed basis-, voortgezet en hoger onderwijs voor iedereen
- Het inrichten van kind- en handicapvriendelijke onderwijsfaciliteiten
- Zorgen voor toegankelijke kinderdagverblijven
- Zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden opdoen voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, culturele diversiteit, wereldburgerschap
- Het in kaart brengen van omvang, aard en oorzaken van armoede en ongelijkheid
- Naar behoefte inzetten van schuldpreventie en –hulpverlening
- Het versterken van inzetbaarheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Het handhaven van gelijke toegang tot basisvoorzieningen en gelijke economische rechten
- Het bieden van passend onderwijs met aansluiting op arbeidsmarkt
- Zorgen voor een toename van jongeren en volwassenen met relevante technische en beroepsvaardigheden
- Het stimuleren van de lokale arbeidsmarkt
- Het bevorderen van duurzame inzetbaarheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Het voorkomen van jeugdwerkloosheid
- Zorgen voor integratie van statushouders
- De weerbaarheid van mensen in kwetsbare situaties vergroten.
- Het handhaven van toegankelijke, goede basis gezondheidszorg
- Het organiseren van lokale regie over inkoop van (jeugd)zorg
- Zorgen voor betaalbaarheid, tijdigheid en continuïteit van de zorg
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl van inwoners

- Regie voeren op voldoende voorzieningen voor sport, recreatie en ontmoeting
- Bevorderen van zelfredzaamheid en zelfstandig wonen van ouderen en mensen met beperking ondersteunen
- Zorgen voor dagbesteding voor ouderen
- Het bieden van ondersteuning aan ondersteuning mantelzorgers
- Het bieden van ondersteuning aan inwoners met complexe problematiek

6. Financiële uitwerking

Financiële Context 2015-2019

Vanaf 2015 zijn de nieuwe taken Sociaal Domein WMO-Jeugd en Participatie doorgedecentraliseerd aan de gemeenten. De raad heeft destijds het uitgangspunt vastgesteld dat de Rijksmiddelen daarbij toereikend moeten zijn voor de uitgaven op deze taakvelden. Daarbij heeft het vorige college in het coalitieakkoord 2014-2018 de volgende nuancering aangegeven:

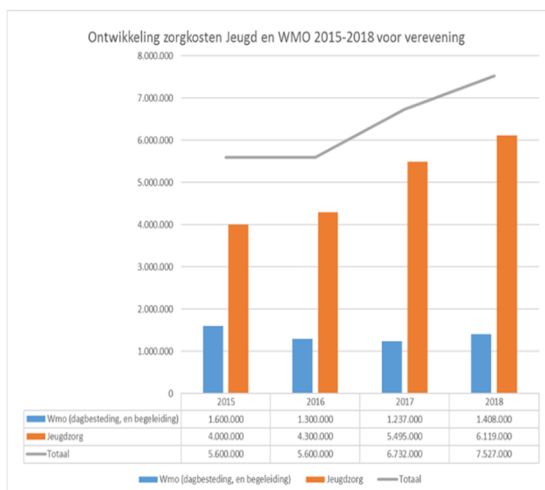
“De implementatie en de uitvoering van de drie decentralisaties mag voor een termijn van globaal twee jaar extra incidentele middelen van de gemeente vergen. De reserves in de begroting mogen voor dit bijzondere doel worden aangesproken. Voor de structurele financiering moeten de budgetten die hiervoor door het Rijk ter beschikking worden gesteld toereikend zijn.”

In de jaren 2015 en 2016 waren de rijksmiddelen nog toereikend voor dekking van de zorgkosten en kon er aanvullend worden ingezet op investeringen voor innovatie en realisatie van de transitiefase. In 2017 hebben we dit kader noodgedwongen “los moeten laten” als gevolg van de verdere rijkskorting op de IU – Sociaal Domein en de sterk stijgende zorgkosten in dat jaar. In het coalitieakkoord 2018-2022 zijn de volgende afspraken gemaakt over de financiering van het Sociaal Domein:

- *Met de uitdagingen waar we voor staan werken we de komende vier jaar toe naar een solide en evenwichtig financieel stelsel, met een sluitende begroting en adequate buffers. Een bijzonder aandachtspunt is kostenbeheersing van het Sociaal Domein. We willen dat het voor een ieder op eenvoudige wijze inzichtelijk is hoe we er financieel voor staan.*
- *Bij de (regionale) inkoop zijn de Leusdense zorgbehoefte en resultaatgerichtheid maatgevend. De kosten van de inkoop moeten financieel onder controle gebracht worden. Beheersbaarheid en voorspelbaarheid van de kosten en eerlijke tarieven staan daarbij voorop.*
- *Zonder in te boeten op de kwaliteit van de ondersteuning binnen het Sociaal Domein, willen we de doelmatigheid binnen het Sociaal Domein verhogen.*

Wij willen de verhoging van de doelmatigheid van de zorg realiseren door de juiste zorg op de juiste plek te bieden. Inmiddels is gebleken dat er ook in 2018 nog geen afvlakking van de zorgkosten heeft plaatsgevonden. De in 2017 ingezette trend van kostenstijging heeft zich afgelopen jaar versterkt doorgezet waarbij de regionale ingekochte zorgkosten 2018 ten opzichte van 2017 zijn gestegen met circa 24%. Daarmee lijkt het niet meer realistisch om nog vast te houden aan het uitgangspunt dat de zorgkosten moeten worden gedekt vanuit de beschikbare rijksmiddelen voor het Sociaal Domein. In onderstaande grafiek en tabel is het verloop van de zorgkosten zorg 2015 t/m 2018 weergegeven:

Kostenverloop 2018 zorgkosten in natura Leusden		
1. uitgangspunt begroting 2018 →		
Inkoopkader 2018 (gebaseerd op werkelijk 2017)	5.700.000	
2. Najaarsnota 2018 →		
bijstelling op basis van 1e prognose september	700.000	
3. Geactualiseerde raming 2018	6.400.000	
4. Raadsvergadering 20-12 →		
mededeling aanvullend tekort o.b.v. prognose dec	450.000	
5. Januari: voorlopige rekeningcijfers 2018 bekend		
aanvullend tekort ten opzichte van progn. Dec.	250.000	
Totaal voorlopige rekeningcijfers 2018	7.100.000	
Budget inkoop	5.700.000	
Tekort zorgkosten 2018	-1.400.000	-24,6%

Financiële kaderstelling Rijksoverheid

De ingezette trend van de stijgende zorgkosten in Leusden is niet uniek. Leusden is zowel binnen de regio als landelijk gezien niet de enige gemeente die kampt met forse tekorten op de zorg. Het kabinet erkent de signalen van de oplopende tekorten. De minister geeft daarbij aan dat, door de inweving van de uitkeringen Sociaal Domein in het gemeentefonds, er via het accres meer middelen beschikbaar zullen komen voor de gemeenten. Daarnaast wordt de komende tijd samen met de VNG onderzoek gedaan naar de gestegen kosten in de jeugdzorg, wordt toegewerkt naar een verbetering van de verdeelmodellen voor Jeugd en WMO vanaf 2021 en zal het Rijk bezien in hoeverre er in die tussentijd aanvullende compensatie mogelijk is voor de gemeenten. Wellicht dat eind mei, bij het verschijnen van de meicirculaire 2019, daar meer duidelijkheid in komt.

Toelichting Meerjarenbegroting SD

In het geactualiseerde begrotingskader hebben wij rekening gehouden met:

a. De gestegen zorgkosten regionale inkoop Zorg in Natura

Het gaat hier om 0,8 miljoen die al bij de najaarsnota was bijgeraamd en de latere verhoging van het tekort 0,45 miljoen bij de najaarsnota op basis van prognose december en 0,25 miljoen op basis van de voorlopige rekeningcijfers daterend uit januari 2019;

b. Intensiveringen:

Uitgangspunt is om investeringen en kosten vanuit het beleidskader en Samenlevingsakkoorden binnen het bestaande financiële kader van de begroting uit te voeren.

c. De te verwachten besparingen binnen het Sociaal Domein

Door het ontstane tekorten binnen het Sociaal Domein hebben wij binnen de begroting een nog te realiseren taakstelling van 1,5 miljoen moeten opnemen. Vanuit het scenario Sociaal Domein is voor een bedrag van circa 0,4 miljoen zijnde 1/3 van de totaal te realiseren taakstellingen aan bezuinigingsmaatregelen voorgesteld. De overige besparingen worden gevonden binnen de andere taakvelden van de begroting (1/3) en een voorgestelde verhoging OZB (1/3).

Voor wat betreft de taakstelling Sociaal Domein wordt de focus vooral gelegd op kosten beheersende maatregelen binnen de jeugdzorg en de nieuwe taken WMO (€ 420.000). Daarbij liggen de accenten vooral op het meer gebruikmaken van al bestaande voorzieningen in het voorliggende veld,

preventie en het meer sturen op de toegang tot de zorg door versterken van het account-houderschap. Richting de toeleiders naar- en indicatiestellers van zorg moet het besef van schaarste worden uitgedragen: De beschikbare middelen zijn beperkt van omvang en vergen een zorgvuldige afweging als het gaat om allocatie en zo doelmatig mogelijke besteding.

Bij een afvlakking van de kosten is het mogelijk een deel op te kunnen vangen vanuit de stelpost volume- en prijsstijgingen Sociaal Domein die wij in de begroting hebben geraamd.

Daarnaast wordt bespaard op de uitvoeringskosten door het opnieuw aanbesteden van de Zorgadministratie (€ 150.000) en wordt een deel van de besparingen gevonden door een andere organieke inrichting van welzijnsaccommodaties en het benutten van structurele onderbestedingen op lokale regelingen en Onderwijsvoorzieningen (€ 85.700). Aan de andere kant verwachten we dat de komende jaren € 250.000 extra moet worden geïnvesteerd (naast de middelen vanuit het CUP) om de besparingen op de zorgkosten ook daadwerkelijk te kunnen realiseren

Per saldo wordt daarmee vanuit het Sociaal Domein een bedrag van € 405.700 ingebracht als bijdrage in de gemeente brede taakstelling. In afwachting van daadwerkelijke realisering wordt de taakstelling op de zorgkosten op een stelpost in de begroting geraamd.

Met het geactualiseerde kader menen wij een solide en toekomstbestendige Meerjarenbegroting voor het Sociaal Domein te hebben opgesteld.

d. College Uitvoering Programma (CUP) 2018-2022

Vanuit het CUP zijn budgetten beschikbaar gesteld voor het treffen van preventieve maatregelen in het voorliggend veld. Deze maatregelen moeten zichzelf terugverdienen door lagere zorgkosten. Daarvoor is een taakstelling “slimmere zorg” opgenomen van € 180.000 i.c. 2% van het zorgbudget. Deze taakstelling maakt deel uit van de totale taakstelling van 1,5 mln.

	<i>(bedragen x € 1.000)</i>					
Coalitie Uitvoerings Programma	2018	2019	2020	2021	2022	2023
CUP budgetten Soc. Domein	165	537	467	332	332	192
Totaal collegeperiode 2018-2022					1.833	
Structureel budget CUP na 2022						192

Vanaf 2023 is nog een structureel CUP budget van € 192.000 begroot waarvan € 180.000 moet worden gedekt door realisatie van de taakstelling.

Opbouw programma 3 Domein Samenleving				BDLAGE: Begrotingskader Sociaal Domein 2019-2023				
Nr.	Taakveld	Producten	SD	Huidige Meerjarenraming				
				Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
010	Reserveboekingen Samenleving	Reserveboekingen Samenleving	RS	-426.800	-64.500	-2.500	-2.500	-2.500
		Reserveboekingen Samenleving	CUP	-35.000	-35.000	0	0	0
	Sub-totaal			-461.800	-99.500	-2.500	-2.500	-2.500
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	BBK Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	BBK	228.995	235.659	235.659	235.659	235.659
		Onderwijsondersteuning	SL	8.200	8.200	8.200	8.200	8.200
		Onderwijsondersteuning	CUP	50.000	0	0	0	0
		Leerplicht	SL	25.500	25.500	25.500	25.500	25.500
		Onderwijsachterstanden en begeleiding	SL	83.200	83.200	83.200	83.200	83.200
		Peuterspeelzalen	SL	98.300	45.500	59.800	59.800	59.800
		Leerlingenvervoer	SL	432.316	432.316	432.316	432.316	432.316
	Sub-totaal			926.511	830.375	844.675	844.675	844.675
5.1	Sportbeleid en activering	BBK sportbeleid en activering	BBK	49.800	49.800	49.800	49.800	49.800
		Sportbeleid	SL	86.700	86.700	86.700	86.700	86.700
		Sportbeleid	CUP	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
		Buurt- en combinatiefuncties	SL	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000
		Buurt- en combinatiefuncties	CUP	57.000	57.000	57.000	57.000	25.000
	Sub-totaal			315.500	315.500	315.500	315.500	283.500
5.3	Cultuur	BBK Cultuur	BBK	36.886	36.886	36.886	36.369	36.369
		Kunstzinnige en culturele vorming	SL	28.402	28.402	28.402	28.402	28.402
		Muziek	SL	154.195	154.195	154.195	154.195	154.195
		Fonds samenlevingsinitiatieven	SL	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
	Sub-totaal			319.483	319.483	319.483	318.966	318.966
5.6	Media	BBK Media	BBK	29.719	29.719	29.719	29.626	29.626
		Bibliotheek	SL	411.252	411.252	411.252	411.252	411.252
		Lokale media	SL	16.120	16.120	16.120	16.120	16.120
	Sub-totaal			457.091	457.091	457.091	456.998	456.998
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	BBK Samenkracht en burgerparticipatie	BBK	316.726	316.726	284.687	257.382	257.382
		BBK Samenkracht en burgerparticipatie	CUP	75.000	75.000	75.000	75.000	0
		Ouderen, ouderenzorg en AMW	SL	47.400	47.400	47.400	47.400	47.400
		Jeugd- en jongerenwerk	SL	174.850	174.850	174.850	174.850	174.850
		WMO beleid en voorzieningen	SD	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
		Ondersteuning mantelzorg en vrijwilligers	SD	119.700	119.700	119.700	119.700	119.700
		Sociaal en cultureel werk	SL	73.000	73.000	63.000	63.000	63.000
		Slachtofferhulp	SL	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
		Implementatieplan Sociaal Domein	SD	113.500	113.500	113.500	113.500	113.500
		Implementatieplan Sociaal Domein	CUP	105.000	60.000	-105.000	-165.000	-165.000
		Investerings voorliggend veld	SD	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000
	Sub-totaal			1.215.376	1.170.376	963.337	876.032	801.032
6.2	Wijkteams	BBK wijkteams	BBK	141.300	141.300	141.300	141.300	141.300
		Informatie- en adviesfunctie en	SD	2.467.800	2.391.952	2.391.952	2.391.952	2.391.952
		Informatie- en adviesfunctie en	CUP	190.000	170.000	170.000	170.000	140.000
		Wijkteams	SD	175.100	175.100	175.100	175.100	175.100
		Opvoeden en opgroeien	SD	193.400	193.400	193.400	193.400	193.400
	Sub-totaal			3.167.600	3.071.752	3.071.752	3.071.752	3.041.752
6.3	Inkomensregelingen	BBK inkomensregelingen	BBK	22.700	22.700	22.700	22.700	22.700
		Bijstandsuitkeringen Participatiewet	SD	4.189.100	4.189.100	4.189.100	4.189.100	4.189.100
		Bijstandsuitkeringen Participatiewet	SL	71.800	71.800	71.800	71.800	71.800
		Rijksbijdrage BUIG	SD	-3.915.800	-3.915.800	-3.915.800	-3.915.800	-3.915.800
		Uitkeringen BBZ	SL	52.000	52.000	52.000	52.000	52.000
		Bijzondere bijstand	SL	575.886	575.986	576.086	576.086	576.086
		Uitvoeringskosten Soza	SD	678.400	678.500	678.500	678.500	678.500
	Sub-totaal			1.674.086	1.674.286	1.674.386	1.674.386	1.674.386
6.4	Begeleidende participatie	BBK Begeleidende participatie	BBK	90.500	90.500	38.500	38.500	38.500
		Uitvoering WSW	SD	1.722.900	1.622.000	1.568.800	1.575.800	1.575.800
		Adviesorganen participatie	SD	17.400	17.400	17.400	17.400	17.400
	Sub-totaal			1.830.800	1.729.900	1.624.700	1.631.700	1.631.700
6.5	Arbeidsparticipatie	BBK arbeidsparticipatie	BBK	19.400	19.400	19.400	19.400	19.400
		Arbeidsparticipatie	SD	149.100	149.100	149.100	149.100	149.100
		Inburgering	SD	17.100	17.100	17.100	17.100	17.100
	Sub-totaal			185.600	185.600	185.600	185.600	185.600
6.6	Maatwerkvoorzieningen WMO	BBK maatwerkvoorzieningen WMO	BBK	47.800	47.800	47.800	47.800	47.800
		WMO maatwerkvoorzieningen	SD	712.300	712.300	712.300	712.300	712.300
	Sub-totaal			760.100	760.100	760.100	760.100	760.100
6.71	Maatwerk dienstverlening 18+	BBK maatwerk dienstverlening 18+	BBK	61.700	61.700	61.700	61.700	61.700
		maatwerk dienstverlening 18+	SD	3.329.200	3.388.000	3.474.700	3.474.700	3.474.700
				3.390.900	3.449.700	3.536.400	3.536.400	3.536.400
6.72	Maatwerk dienstverlening 18-	BBK maatwerk dienstverlening 18-	BBK	44.300	44.300	44.300	44.300	44.300
		maatwerk dienstverlening 18-	SD	1.598.100	1.598.100	1.598.100	1.598.100	1.598.100
		Regionale Jeugdhulp	SD	3.242.700	3.237.700	3.242.700	3.242.700	3.242.700
	Sub-totaal			4.885.100	4.880.100	4.885.100	4.885.100	4.885.100
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	BBK geëscaleerde zorg 18+	BBK	0	0	0	0	0
		Geëscaleerde zorg 18+	SD	23.500	23.500	23.500	23.500	23.500
				23.500	23.500	23.500	23.500	23.500
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	BBK geëscaleerde zorg 18-	BBK	22.200	22.200	22.200	22.200	22.200
		Geëscaleerde zorg 18-	SD	0	0	0	0	0
	Sub-totaal			22.200	22.200	22.200	22.200	22.200
7.1	Volksgezondheid	BBK Volksgezondheid	BBK	89.700	89.700	89.700	89.700	89.700
		Gezondheidszorg	SL	100.100	100.100	100.100	100.100	100.100
		Gezondheidszorg	CUP	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
		Openbare Geestelijke gezondheidszorg	SL	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
		Jeugdgezondheidszorg	SL	854.100	854.100	854.100	854.100	854.100
	Sub-totaal			1.083.900	1.083.900	1.083.900	1.083.900	1.083.900
	Totaal			19.795.947	19.874.363	19.765.224	19.684.309	19.547.309